

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

HANDHAVING STERK IN DE OPENBARE RUIMTE

Omdat de burger dat van ons verwacht

Colofon

Foto's

Arenda Oomen

Opmaak

Chris Koning (VNG)

Maart 2016

Inleiding

Een veilige en leefbare woonomgeving is belangrijk voor inwoners. Boa's openbare ruimte hebben daarbij een steeds belangrijker rol. Zij zijn zichtbaar op straat en treden zo nodig op om buurten en wijken veilig en leefbaar te maken én te houden.

De boa heeft zich in de afgelopen jaren ontwikkeld tot een professionele handhaver. Die professionaliseringsslag gaat ook de komende jaren door. Ontwikkelingen in de maatschappij, de decentralisaties in het sociaal domein en de terugtrekkende politie zorgen ervoor dat er steeds meer wordt verwacht van boa's door zowel burgers als de overheid.

Een boa is volgens de letterlijke betekenis een buitengewoon opsporingsambtenaar. Maar in de praktijk is een boa meer dan dat. Hij is zichtbaar aanwezig in de openbare ruimte. Hij stimuleert mensen om zich aan de regels te houden en zo bij te dragen aan een plezierige woonomgeving. Hij is een extra paar ogen en oren voor de gemeente, voor de politie, voor jeugdwerkers, voor sociale wijkteams.

De boa is een gemeentelijke handhaver in de breedste zin van het woord. In deze visie spreken we daarom verder van 'handhavers'. We geven een beeld van de taakinvoering, verantwoordelijkheden, bestuurs- en strafrechtelijke instrumenten en opleiding die handhavers volgens gemeenten in 2020 moeten hebben om de leefbaarheid te bevorderen en overlast aan te pakken. Dat doen we deels door de ogen van twee handhavers. We benoemen welke negen randvoorwaarden volgens ons nodig zijn voor een sterke handhaver en lichten deze vervolgens toe in de maatschappelijke context.

Deze visie is tot stand gekomen met inbreng uit beleid, praktijk en wetenschap. De VNG heeft daarvoor gesprekken gevoerd met gemeenten, wetenschappers én boa's zelf over de ontwikkelingen van de afgelopen jaren, vraagstukken en knelpunten in de praktijk en de toekomst van de handhaving in de openbare ruimte.

Maak kennis met de handhaver 2020

Dit zijn Thomas en Monique¹, handhavers in 2020. Zij werken onder verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur aan een betere leefbaarheid in hun stad. Daar zijn ze trots op. Thomas en Monique hebben veel contact met inwoners. Ze hebben primair een handhavende functie en stellen zich dienstbaar op. Ze zijn het gezicht van de gemeente in de openbare ruimte, de ogen en oren op straat.

Thomas en Monique stimuleren inwoners om zich aan de wet te houden en grijpen zo nodig in, of het nu gaat om verloedering, jeugdoverlast of fietsen zonder licht. Daarbij kunnen ze gebruik maken van een breed instrumentarium van bestuursrechtelijke en strafrechtelijke instrumenten, variërend van een waarschuwend gesprek tot een boete.

---

¹ Gefingeerde namen. De voorbeelden en quotes die in deze visie zijn toegeschreven aan Thomas en Monique komen uit de gesprekken met boa's en hun leidinggevenden.

Thomas en Monique zijn nadrukkelijk en zichtbaar aanwezig in de openbare ruimte en weten wat er speelt. Ze hebben daarmee een sterke informatiepositie binnen zijn eigen organisatie en voor andere instanties waaronder de politie en zorgverleners. Ze handhaven waartoe ze bevoegd zijn en schakelen andere instanties in waar nodig. Ze nemen dan ook deel aan verschillende horizontale netwerken, zowel intern als extern.

Thomas en Monique werken goed samen met de politie. Gemeente en politie hebben vanuit de burger immers de gezamenlijke opdracht om een veilige en leefbare woonomgeving te bevorderen. Dit betekent dat de politie en de handhavers mét elkaar werken in plaats van naast elkaar. Ieder vanuit de eigen rol.

Thomas en Monique komen op straat in aanraking met toenemende agressie en met een verscheidenheid aan personen die problemen hebben of overlast kunnen veroorzaken, zoals verwarde personen, dak- en thuislozen en groepen jongeren. Dankzij diverse trainingen, waaronder gespreks- en benaderingstechnieken, weten ze hoe ze daarmee om moeten gaan. Ze voelen in elke situatie aan welke bejegening en aanpak op dat moment het best passend is. Ze weten dat de manier waarop zij iemand aanspreken bepalend is voor de rest van het gesprek. Ze beoordelen per situatie de juiste actie, variërend van een waarschuwend gesprek tot het uitschrijven van een boete.

Problemen in de openbare ruimte beperken zich niet tot kantoortijden. Daarom zijn Thomas en Monique flexibel inzetbaar. Omdat ze 's nachts in het uitgaansgebied in opstootjes terecht kunnen komen, denkt de burgemeester na om uit voorzorg en voor hun eigen veiligheid pepperspray en een wapenstok aan te vragen en hierover in overleg te treden met de lokale driehoek. Gelukkig hebben ze nog geen noemenswaardige incidenten gehad.

Negen randvoorwaarden voor de handhaver 2020

Om te komen tot de handhaver 2020 zoals hiervoor beschreven, gelden een aantal randvoorwaarden.

1. De gemeente moet een strategische visie op handhaving hebben en nadenken over de daaruit voortvloeiende taken en bevoegdheden voor handhavers.
2. Handhavers moeten ook kunnen optreden tegen lichte verkeersovertredingen. Het takenpakket in domein I van de domeinlijst moet hiermee worden uitgebreid. In de toekomst kunnen wellicht ook taken uit andere domeinen worden toegevoegd.
3. De lokale driehoek moet gaan over het toekennen van de geweldsbevoegdheid en geweldsmiddelen. De driehoek kan op basis van de specifieke situatie bepalen of een handhaver de beschikking moet hebben over geweldsmiddelen.
4. Politie en handhavers moeten horizontaal samenwerken op basis van gelijkwaardigheid, ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheden. Taken kunnen soms overlappen, wat het belang van goede samenwerking onderstreept.
5. De term operationele regie, die wordt gebruikt bij de samenwerking tussen politie en handhavers, past niet bij gelijkwaardige samenwerking. Deze term moet daarom verdwijnen.
6. Handhavers en politie moeten (beperkt) toegang hebben tot elkaars systemen om informatie met elkaar te kunnen delen. Ook gezamenlijke briefings en het gebruiken van eenzelfde operationeel communicatiekanaal (bijvoorbeeld C2000) dragen bij aan goede afstemming.
7. In de permanente her- en bijscholing van handhavers moet meer aandacht zijn voor gespreks- en benaderingstechnieken en het bestuursrecht.
8. In 2020 gebruiken alle gemeenten in Nederland het VNG-modeluniform. Het modeluniform maakt de handhaver herkenbaar. Dat maakt het bovendien gemakkelijker om de taken en bevoegdheden van handhavers onder de aandacht te brengen bij inwoners.
9. In het functieprofiel van de handhaver staat over welke vaardigheden de handhaver moet beschikken. De aanstellingsprocedure wordt vereenvoudigd zodat lange doorlooptijden worden voorkomen.

Lokale prioriteiten en inzet handhaving

Elke vier jaar stelt de gemeenteraad een integraal veiligheidsplan vast. Hierin wordt de bijdrage van de politie en andere partners van de gemeente afgestemd. Deze lokale prioritering en het bijbehorende uitvoeringsplan zijn medebepalend voor de inzet van handhaving. Ook in andere (handhavings) programma's staan beleidsvoornemens die het werk van de gemeentelijke handhaver raken, bijvoorbeeld over parkeerbeleid of alcoholmisbruik onder jongeren. In de driehoek met politie en justitie vindt afstemming plaats over de benodigde inzet.

In de handhavingsstrategie bepaalt de gemeente per taakaccent hoe nalevingsgedrag wordt bevorderd en welke instrumenten daarbij worden ingezet. Handhavers beperken zich echter niet tot hun taakaccent. Ze werken contextgedreven en wijkgericht. Voor de geloofwaardigheid is het bovendien van belang dat handhavers in heterdaadsituaties altijd optreden, los van het taakaccent.²

Belangrijke thema's

Nederland is de afgelopen jaren objectief gezien veiliger geworden. Toch ervaren inwoners dat niet zo. Het percentage inwoners dat zich wel eens onveilig voelt is de laatste jaren stabiel. Volgens de Veiligheidsmonitor 2014 voelt 36 procent van de inwoners zich wel eens onveilig.³ De directe omgeving heeft veel invloed op de veiligheidsbeleving. Mensen voelen zich bijvoorbeeld minder veilig in een verloederende buurt.

---

2 In het verlengde hiervan verdient het de aanbeveling om ook boa's algemeen bevoegd te laten zijn voor artikel 184 Wetboek van Strafrecht waarin het niet opvolgen van een bevel een bevel of vordering van een opsporingsambtenaar strafbaar wordt gesteld. Op dit moment zijn boa's daartoe niet bevoegd.

3 CBS Veiligheidsmonitor 2014.

Werken aan leefbaarheid en tegengaan van verloedering betekent werken aan veiligheid. De lokale prioriteiten voor veiligheid liggen onder meer op dit gebied. Handhavers zijn uitermate geschikt om daaraan een bijdrage te leveren via de aanpak van bijvoorbeeld woonoverlast of overlast door groepen jongeren. De politie beperkt zich meer tot kerntaken en komt (gevoelsmatig) op grotere afstand van gemeenten te staan.

Breed instrumentarium en signaalfunctie

Het uitgangspunt voor 2020 is een handhaver die beschikt over de juiste instrumenten voor de aanpak van veelvoorkomende ergernissen en overlast en voor het bevorderen van de leefbaarheid. Het uiteindelijke doel is het gedrag zo te beïnvloeden dat ongewenst en ongepast gedrag zo min mogelijk voorkomt en overlast kan worden voorkomen.

De kracht van de handhaver is dat hij beschikt over een breed instrumentarium. Hij kan vanuit zowel het bestuursrecht als het strafrecht handelen. Afhankelijk van de handhavingsstrategie en de situatie kiest hij een bepaald instrument. Hij kan variëren tussen een dienstverlenend gesprek, waarschuwend gesprek en een lik-op-stukbeleid door het opleggen van een bestuurlijke boete of een bestuurlijke strafbeschikking. Bovendien heeft hij vanuit het bestuursrecht ook de mogelijkheid om herstelsancties in te (laten) zetten of om aanpassingen te vragen in de openbare ruimte bij zijn gemeentelijke partners. De combinatie van deze instrumenten maakt dat de handhaver zeer effectief kan handelen.

Het werkgebied van de handhaver is de openbare ruimte. Maar ook in situaties die niet direct van invloed zijn op de leefbaarheid in de openbare ruimte, kunnen handhavers van meerwaarde zijn. Zij kennen hun buurt goed en kunnen signaleren dat 'achter de voordeur' hulp nodig is. Zij pakken dit niet zelf op, maar schakelen de juiste gemeentelijke collega's of instanties in.

Vanuit de handhavingsstrategie kunnen gemeenten ook kiezen of het dragen van een uniform wenselijk is of juist niet. In sommige situaties bereiken 'onzichtbare' handhavers juist meer resultaat.

Thomas komt regelmatig jeugdgroepen tegen op straat. Deze groepen kunnen overlast veroorzaken. Jeugdoverlast is zelfs de meest voorkomende overlast in de sociale sfeer van een woonbuurt. "Voor jongeren is een andere aanpak nodig dan voor volwassenen. Een boete is niet altijd het meest doeltreffend bij jeugdoverlast. Ik ga daarom regelmatig het gesprek aan met de jongeren. Ik probeer de groepsdynamiek te begrijpen en een relatie met de jongeren op te bouwen. Zo krijg ik informatie en kan ik proberen het gedrag van de jongeren positief te beïnvloeden, zodat de groep uiteindelijk minder overlast veroorzaakt voor bewoners en ondernemers."

Thomas moet dus vlot kunnen handelen, een betrouwbare partner zijn en ook buiten zijn eigen mogelijkheden denken om jongeren op weg te helpen en problemen op te lossen.

Als Thomas ziet dat een jongere zorg nodig heeft of als juist een aanpassing nodig is in de fysieke ruimte om de overlast te verminderen, dan neemt hij daarover contact op met zijn collega's of andere instanties. Hij merkt dat zorg en veiligheid steeds meer met elkaar verbonden zijn sinds de decentralisaties in het sociaal domein.

Uitbreiding takenpakket met lichte verkeersovertredingen

Het huidige pakket aan bevoegdheden is ontoereikend om aan de vraag en verwachtingen van inwoners te voldoen. Gemeentelijke handhavers kunnen momenteel niet optreden tegen lichte verkeersovertredingen, zoals snelheidsovertredingen in een 30 km/uurzone, rijden door rood licht en fietsen zonder verlichting, en de politie heeft te weinig capaciteit om hierop in te zetten. Gevolg is dat er weinig gebeurt tegen dit soort overtredingen, terwijl één op de drie Nederlanders in 2014 verkeersoverlast ondervond in de directe leefomgeving⁴. Zij ergeren zich daaraan en verwachten dat de overheid optreedt.

Verkeersveiligheid staat daarom ook de komende jaren in de top 10 van prioriteiten op het gebied van veiligheid van gemeenten.⁵ Gemeenten zouden hier (ook) op moeten kunnen handhaven om zo de overlast van verkeer in woonwijken te verminderen. Ze hebben dan een congruent bevoegdhedenpakket dat beter toegespitst is op de handhaving van de leefbaarheid en de aanpak van veelvoorkomende overlast.

Een toevoeging aan de huidige bevoegdheden betekent overigens niet dat elke gemeente deze ook automatisch zal benutten. Gemeenten kiezen zelf welke taken de handhaver oppakt, alleen of samen met de politie. Ze houden daarbij rekening met de personele capaciteit en het beschikbare budget⁶. Het helpt als er ook kan worden gekozen voor tijdelijke uitbreidingen of experimenten om de handhaving op het gewenste manier te kunnen inrichten. Een uitbreiding van het bestaande takenpakket geeft

---

4 CBS Veiligheidsmonitor 2014.

5 BMC Rapport Prioriteiten in Veiligheid, in opdracht van de VNG.

6 De commissie-Rinnooy Kan pleit in het advies 'Bepalen betekent betalen' voor een directere band tussen kosten en baten. De baten van lokale handhaving (boeteopbrengsten) moeten volgens Rinnooy Kan ook lokaal neerslaan. De VNG werkt aan een voorstel waarin dit specifiek voor dit thema is uitgewerkt.

echter wel meer mogelijkheden om keuzes te maken die beter aansluiten bij de verwachtingen van inwoners.

Geweldsbevoegdheden en -middelen

De afgelopen jaren is het accent van de taken van de handhaver in de openbare ruimte veranderd. Handhavers werken bijvoorbeeld vaker 's nachts in uitgaansgebieden. Handhavers worden in beginsel niet ingezet in gevaarlijke situaties, maar krijgen wel meer te maken met incidenten of agressie door bijvoorbeeld mensen die onder invloed zijn van alcohol of drugs.

Het is een verantwoordelijkheid van de werkgever, dus de gemeente, om handhavers voldoende uit te rusten voor de uitoefening van hun taak en aandacht te hebben voor hun veiligheid. Dit betekent ook dat er vanuit een handhavingsvisie moet worden nagedacht over aspecten als geweldsbevoegdheden, geweldsmiddelen, uitrusting met portofoon, het werken in koppels en bijstand van de politie in geval van noodsituaties.⁷ De gemeente zou vanuit haar verantwoordelijkheid voor de werknemers meer zeggenschap moeten hebben over het al dan niet toekennen van geweldsmiddelen.

Nu kunnen handhavers alleen over geweldsmiddelen (wapenstok en pepperspray) beschikken als er in het verleden incidenten zijn geweest.⁸ Dit zou echter ook moeten kunnen vóórdat het kwaad is geschied. In navolging van het noodzaakcriterium⁹ moet de aanvraag van geweldsbevoegdheid

---

7 Dit staat los van het leefbaarheids criterium dat door de minister van Veiligheid en Justitie in het leven is geroepen om toekomstige uitbreidingen van het boa-domein openbare ruimte aan te toetsen.

8 De gemeente vraagt geweldsmiddelen aan bij de Minister van Veiligheid en Justitie. Vervolgens geeft de politie vanuit de toezichthoudende rol advies aan de Minister van Veiligheid en Justitie over de noodzaak en toekenning van geweldsmiddelen. De politie bepaalt op basis van incidenten uit het verleden of er een potentieel risico is op geweld. Als er geen incidenten hebben plaats gevonden, is volgens deze methode geen geweldsmiddel noodzakelijk.

9 Voorheen gaf de politie advies aan de Minister van Veiligheid en Justitie of de inzet van een boa noodzakelijk was of dat deze taak beter kon worden uitgeoefend voor de politie. Dit noodzaakelijkheids criterium is in 2014 verplaatst naar de lokale driehoek. Dat betekent dat daar wordt afgestemd over de inzet van boa's.

en geweldsmiddelen worden verplaatst naar de lokale driehoeken. Centraal daarbij staat de vraag wat er nodig is om de handhaver op een veilige manier zijn taak te kunnen laten uitvoeren. De taakstelling van de handhaver, diensttijden, back-upmogelijkheden door politie en niet in de laatste plaats de werkomgeving zijn belangrijke factoren om te bepalen of het toekennen van geweldsmiddelen nodig is. Uiteraard moeten handhavers beschikken over de geweldsbevoegdheid en over de juiste kwalificaties om geweld te kunnen toepassen. Dit betekent dat de handhavers worden opgeleid voor de geweldsmiddelen die zij daadwerkelijk toegekend krijgen.

Via sociale media is steeds meer beeldmateriaal te vinden van agressie tegen handhavers. Uit onderzoek is gebleken dat het zichtbaar gebruiken van bodycams een deëscalerende werking heeft en dus een goed hulpmiddel kan zijn. Bodycams zijn bovendien behulpzaam om eventueel geweld tegen een handhaver achteraf aan te tonen en de agressor op te sporen.

Samenwerking met de politie

De natuurlijke samenwerkingspartner van de handhaver is de politie. De politie en handhavers opereren immers in eenzelfde gebied, waarbij de taken soms overlappen. De grens tussen veiligheid (politie) en leefbaarheid (handhaver) kan vaag zijn. Afspraken over de prioriteiten en taakverdeling worden vastgelegd in het integraal veiligheidsplan en in diverse uitvoeringsplannen. Een goede samenwerking op basis van gelijkwaardigheid is dus belangrijk. Dit betekent ook respect hebben voor elkaars rol en elkaar bijstaan daar waar nodig. Verschillen van inzicht – bijvoorbeeld wanneer een handhaver overgaat tot aanhouding en de politie hier geen prioriteit aan hecht – moeten niet publiekelijk worden beslecht.

Thomas: "Het is wel eens gebeurd dat ik iemand om een legitimatiebewijs vroeg, maar dat de persoon in kwestie dat niet wilde tonen. Ik heb hem toen aangehouden en op het moment dat de politie kwam, liet deze persoon zijn legitimatiebewijs wél zien. De politie liet hem vervolgens gaan in plaats van hem mee te nemen naar het bureau. Daar baal ik dan van, maar ik ga er op straat geen discussie over aan. Daar schieten we niks mee op."

Handhavers brengen veel tijd door in de wijken en zijn daarom een belangrijke informatiebron voor de politie. Observaties van handhavers zijn bijvoorbeeld nuttig voor de politie in het kader van opsporing. De informatieposities van beide partijen geven, wanneer goed benut, een compleet beeld van wat er op het gebied van veiligheid en leefbaarheid speelt in een gemeente. Door deze informatie te combineren kan goed worden bepaald wat de prioriteiten zijn voor een veilige en leefbare woonomgeving.

Bij een horizontale samenwerking is het begrip operationele regie niet passend. Operationele regie impliceert een ongewenste hiërarchie. Het veroorzaakt onduidelijkheid en verwarring en staat ook een gelijkwaardige samenwerking in de weg. Dit begrip zou daarom moeten verdwijnen.

Informatiedeling

Bij een efficiënte samenwerking tussen politie en handhavers hoort efficiënte onderlinge communicatie. Dit betekent bijvoorbeeld het organiseren van gezamenlijke briefings, toegang tot elkaars bureaus en het (gedeeltelijk) kunnen raadplegen van elkaars informatie. Daarnaast is het van belang dat de politie ook informatie over bijvoorbeeld gevaarlijke personen, vermissingen of een oproep tot reanimatie doorgeeft aan de handhavers. Enerzijds vanuit de veilige publieke taak, anderzijds vanuit de signalerende functie.

Ook is een goede afstemming met de meldkamer nodig over het oppakken van meldingen, incidenten en het doorzetten daarvan naar de politie. Het gebruik van hetzelfde communicatiekanaal (bijvoorbeeld C2000) kan zeer behulpzaam zijn in samenwerkingsprojecten en vanwege de aanwezigheid van de noodknop.

Monique: "Ik was een keer aan het surveilleren toen collega's van de politie met kogelvrije vesten voorbij kwamen rennen. Er bleek een overval gaande te zijn. Als ik een porto met gedeeld kanaal had gehad, dan had ik geweten dat er iets aan de hand was en dat ik afstand moest houden."

Samenwerking met andere partners

Handhavers openbare ruimte kunnen niet alles zelf oplossen en hebben daarom ook een signalerende rol. Ze werken samen met allerlei partners binnen en buiten de gemeente. Binnen de gemeente moet een integrale werkwijze zijn en een visie op handhaving in brede zin. Dit betekent ook het betrekken van andere afdelingen binnen de gemeenten.

Ook brandveiligheid van panden, vervuilde woningen of oneigenlijk gebruik van woningen zijn bijvoorbeeld van invloed op de leefbaarheid en veiligheid van wijken. In zowel de openbare als bebouwde omgeving lopen verschillende gemeentelijke handhavers en inspecteurs met taken op deze terreinen. Zaken die onlosmakelijk verbonden zijn met de leefbaarheid en veiligheid van wijken. Handhavers kunnen de afdeling openbare ruimte inschakelen als ze een omvergereden betonnen paaltje zien of als er afval op straat ligt terwijl prullenbakken ontbreken. Een simpele aanpassing in de fysieke ruimte kan zo leiden tot minder overlast. Bij jeugdoverlast kunnen handhavers contact zoeken met het sociale wijkteam. De handhaver openbare ruimte is een verbinder tussen de verschillende domeinen.

Monique: "Ik zag laatst een stel opgedirkte meiden voor een bedrijfspand staan. Ik sprak ze aan en ze zeiden dat een vriend in het pand woonde. Dat vond ik gek, het is een bedrijfspand. Ik heb dit aan mijn leidinggevende gemeld en het is besproken in het integraal handhavingsoverleg. De omgevingsdienst heeft een toezichthouder langsgestuurd en het pand blijkt inderdaad illegaal te worden bewoond. Ik vind het fijn dat dat nu door goede samenwerking wordt aangepakt."

Externe samenwerkingspartners zijn bijvoorbeeld jongerenwerkers, Staatbosbeheer of GGZ. De handhaver kan ook hier een signalerende rol vervullen en de lijntjes leggen naar diverse andere instanties. Een handhaver participeert steeds vaker in verschillende netwerken.

Professionaliteit en imago

De handhavers hebben de afgelopen jaren een grote professionaliseringsslag gemaakt, mede door de komst van de permanente her- en bijscholing. De verwachting is dat dit de komende jaren doorzet. Het VNG-modeluniform heeft een bijdrage geleverd aan de herkenbaarheid van handhavers. Naar verwachting is in 2020 het merendeel van de gemeenten overgestapt op het modeluniform.

Professionalisering en herkenbaarheid dragen bij aan het imago van handhavers, maar het imago valt of staat met hoe handhavers zich gedragen. Handhavers moeten zich ervan bewust zijn dat zij het gezicht zijn van de gemeente. Goede sociale vaardigheden zijn noodzakelijk, evenals een goed gevoel voor welke aanpak het best passend is in verschillende situaties. De handhaver moet kunnen anticiperen en proactief kunnen opereren. Opleidingen moeten aansluiten bij wat een handhaver in de dagelijkse praktijk nodig heeft. In trainingen moet dus niet alleen aandacht zijn voor strafvordering, maar ook voor het bestuursrecht en voor gespreks- en benaderingstechnieken. De functie van de handhaver wordt ingericht op basis van een opgesteld handavingsprofiel. Hierin moet duidelijk staan over welke vaardigheden de handhaver moet beschikken.

De gemeente is verantwoordelijk voor de inzet van gemeentelijke handhavers en bepaalt dan ook hoeveel handhavers noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de diverse taken. Een handhaver kan niet volledig worden ingezet zolang hij niet over zijn akte beschikt en officieel is beëdigd voor zijn boa bevoegdheid. Door de aanvraagprocedure te vereenvoudigen, worden lange doorlooptijden voorkomen. Dit begint bij het niet meer hoeven aan te tonen dat de gemeente boa's nodig heeft. Het afleggen van de eed bij de politiechef is de laatste stap. Het verdient de aanbeveling nader te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om dit bij de gemeenten plaats te laten vinden evenals het toewerken naar één landelijke beëdiging.

Tot slot

De Nederlandse samenleving is continu in beweging. Inwoners willen een veilige en leefbare woonomgeving. Ze hebben daarbij behoefte aan een zichtbare overheid, maar willen ook zelf een positieve bijdrage leveren. Elke wijk kent haar eigen problemen. Gemeenten hebben als eerste overheid het meest zicht op wat zich dichtbij de inwoners afspeelt. Zij zijn bij uitstek in staat om hierop in te spelen, omdat zij het beste overzicht hebben van de lokale behoeften.

De opkomst van nieuwe technologieën zorgt voor nieuwe mogelijkheden om inwoners te betrekken bij de leefbaarheid en veiligheid in hun eigen buurt. De overheid heeft steeds meer oog voor de zelfredzaamheid en het zelf organiserend vermogen van inwoners en probeert hen ook nadrukkelijker te betrekken, bijvoorbeeld door inwoners via een app meldingen te laten doen van overlast of door vormen van inspraak te organiseren waarbij inwoners de prioriteiten voor hun eigen wijk mogen aangeven. Gemeenten kunnen de kennis en betrokkenheid van buurtbewoners en ondernemers benutten om verbeteringen te realiseren of sociale druk te creëren. Inwoners kunnen zelfs actief een rol spelen in de veiligheid van de leefomgeving.

De overheid moet zich aanpassen aan de veranderende samenleving en aan de maatschappelijke opgaven. Dit betekent dat blijvend moet worden nagedacht over integrale handhaving en daarbij ook de huidige indeling van domeinen onder de loep moet worden genomen. Ook de handhaver 2020 houdt rekening met deze veranderingen en met de behoefte van inwoners om mee te doen. Zo speelt de handhaver ook in 2020 een rol van betekenis.

Bijlage 1. Procesbeschrijving

Voor het schrijven van deze visie heeft de VNG veel informatie uit het veld opgehaald via interviews, focusgroepen en werkbezoeken, en tijdens een tweetal workshops in de Week van de BOA.

De volgende gemeenten hebben deelgenomen aan interviews, focusgroepen en/of werkbezoeken:

- Amsterdam (300.000+ inwoners)
- Den Haag (300.000+ inwoners)
- Doetinchem (50.000-100.000 inwoners)
- Dordrecht (100.000+ inwoners)
- Ede (100.000+ inwoners)
- Eindhoven (100.000+ inwoners)
- Groningen (100.000+ inwoners)
- Haarlem (100.000+ inwoners)
- Haarlemmermeer (100.000+ inwoners)
- Hengelo (50.000-100.000 inwoners)
- Kerkrade (25.000-50.000 inwoners)
- Leeuwarden (100.000+ inwoners)
- Leiden (100.000+ inwoners)
- Oegstgeest (<25.000 inwoners)
- Oss (25.000-50.000 inwoners)
- Oudewater (<25.000 inwoners)
- Pijnacker-Nootdorp (50.000-100.000 inwoners)
- Rotterdam (300.000+ inwoners)
- Utrecht (300.000+ inwoners)
- Waddinxveen (25.000-50.000 inwoners)
- Zaanstad (100.000+ inwoners)

De workshop 'Kansen en uitdagingen voor de boa Openbare Ruimte' tijdens de Week van de BOA in Apeldoorn had in totaal ongeveer vijftig deelnemers uit verschillende gemeenten. Met hen is gesproken over welke ontwikkelingen zij zien in het domein. Onder hen waren

voornamelijk deelnemers uit middelgrote en kleinere gemeenten.

Daarnaast is er contact geweest met beroepsorganisaties waaronder Beboa en Vakgroep ACP- BOA en wetenschappers Bas van Stokkom (Radboud Universiteit Nijmegen), Arnt Mein (Verwey-Joncker Instituut) en Eric Bervoets (Bureau Lokale Zaken).

